

Szovjet megszállás 1944-1945

1944. augusztus 26-án a szovjet Vörös Hadsereg elérte az akkori Magyarország határát és ezzel hazánk is hadműveleti területté vált. Miközben az átállásnak köszönhetően Románia lényegében megúszta a nagyobb háborús pusztítást, addig Magyarországot lépésről-lépésre, házról-házra kellett a szovjet haderőnek elfoglalnia. A zalai olajmezők megtartása érdekében a német hadsereg körömszakadtáig védte a magyar területeket, amit a több mint 100 napig tartó és szinte elképzelhetetlen heveségű budapesti ostrom is bizonyít. Amíg azonban az ostromot végigszenvedő budapesti zsidóság zömében felszabadítóként tekintett a beözönlő szovjetekre, addig a vidéki lakosság – a zabrálásoknak és erőszakoskodásoknak köszönhetően – az első pillanatokban inkább a megszállót ismerte meg bennük. Javarást ennek köszönhető, miért is olyan ellentmondásos ennek az időszaknak a megítélése. Ma már azonban tudjuk, hogy a Szovjetunióba málenkij robotra hurcoltak között zsidó és nem-zsidó származásúak is voltak, tehát idővel a megszállás mindenki számára szinte ugyanakkora veszélyt jelentett.

Közben az egyre nyugatra araszoló frontvonal mögött szép lassan beindult az ország politikai „megdolgozása” is; a rendőrség, az adminisztráció és a pártok újjászervezése nagyban függött a szovjet hadseregbe integrált politikai tisztek és a különböző titkosszolgálati szervek akaratától. Vidéken a mezőgazdasági munkák beindítása, az úthálózat és a közművek helyreállítása közben sok száz olyan atrocitás történt, amely nem csak az általános nélkülözésből, de a szovjetek korlátlan hatalmából is fakadt.

Bár korra, nemre, vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül szinte mindenki érintett volt, a szovjet megszállás évtizedeken át kibeszéletlenül maradt. Mindennek feldolgozására csak az utóbbi 10-20 évben kerülhetett sor. Az előadásomban tehát a friss kutatásokra, visszaemlékezésekre, kép- és videoanyagra támaszkodva szeretném ezt az ellentmondásos időszakot bemutatni.